

Seurattu SDK 541/2022 saakka.

5.12.2018/1054

Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä

Katso tekijänoikeudellinen huomautus [käyttöehdoissa](#).

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja, kun kyse on:

1) rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta, selvittämisestä tai syyteharkintaan saattamisesta;

2) syyteharkinnasta ja muusta rikokseen liittyvästä syyttäjän toiminnasta;

3) rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa;

4) rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanemisesta;

5) yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelemisesta tai tällaisten uhkien ehkäisemisestä 1–4 kohdassa tarkoitetun toiminnan yhteydessä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan:

1) Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain ([551/2007](#)) [2 §:n](#) 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa tai 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuusselvityslain ([726/2014](#)) [9 §:n](#) 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi; ([8.5.2020/350](#)).

2) poliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään sellaisessa poliisilain ([872/2011](#)) [1 luvun 1 §:n](#) 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen, sekä turvallisuusselvityslain [9 §:n](#) 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä; ([8.5.2020/350](#)).

3) Rajavartiolaitoksen suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään sellaisessa rajavartiolain ([578/2005](#)) [3 §:n](#) 2 ja 3 momentissa tarkoitetussa tehtävässä, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta 54 §:ää keskinäisestä avunannosta toisen EU:n jäsenvaltion kanssa. (27.11.2020/903).

Tätä lakia sovelletaan kuitenkin vain sellaiseen 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jossa käsiteltävät tiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Tällä lailla pannaan täytäntöön luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojadirektiivi*.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.

Oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *henkilötiedoilla* kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön (*rekisteröity*) välittömästi tai välillisesti liittyviä tietoja;
- 2) *käsittelyllä* tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista sekä muuta toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin;
- 3) *käsittelyn rajoittamisella* tallennettujen henkilötietojen merkitsemistä tarkoituksena rajoittaa niiden myöhempää käsittelyä;
- 4) *rekisterillä* jäsenneltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, riippumatta siitä, onko tietojoukko keskitetty, hajautettu taikka toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu;
- 5) *toimivaltaisella viranomaisella* viranomaisia, joiden toimivalta kattaa rikosten ennalta estämisen, paljastamisen, selvittämisen tai syyteharkintaan saattamisen, syyteharkinnan tai muun rikoksesta syyttämiseen liittyvän toiminnan, rikosoikeudellisiin seuraamuksiin tuomitsemisen tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanon, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelu ja tällaisten uhkien ehkäisy, samoin kuin Puolustusvoimia, poliisia ja Rajavartiolaitosta näiden hoitaessa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä;

- 6) *rekisterinpitäjällä* toimivaltaista viranomaista, joka yksin tai yhdessä muiden kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty;
- 7) *henkilötietojen käsittelijällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun;
- 8) *vastaanottajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jolle luovutetaan henkilötietoja;
- 9) *henkilötietojen tietoturvaloukkauksella* tietoturvallisuuden loukkausta, josta seuraa siirrettyjen, tallennettujen tai muuten käsiteltyjen henkilötietojen vahingossa tapahtuva tai oikeudeton tuhoaminen, häviäminen, muuttaminen, luvaton luovuttaminen tai pääsy tietoihin;
- 10) *asianmukaisilla suojatoimenpiteillä* sellaisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus, kun otetaan huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset sekä rekisteröityjen oikeuksiin kohdistuvat riskit;
- 11) *profiloinnilla* henkilötietojen automaattista käsittelyä, jossa henkilötietoja käyttämällä arvioidaan luonnollisen henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia;
- 12) *geneettisillä tiedoilla* henkilötietoja, jotka koskevat sellaisia luonnollisen henkilön perittyjä tai hankittuja geneettisiä ominaisuuksia, joista selviää yksilöllistä tietoa kyseisen luonnollisen henkilön fysiologiasta tai terveydentilasta, ja jotka on saatu kyseisen luonnollisen henkilön biologisesta näytteestä analysoimalla tai muutoin;
- 13) *biometrisillä tiedoilla* luonnollisen henkilön fyysisiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvällä teknisellä käsittelyllä saatuja henkilötietoja, joiden perusteella kyseinen luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa tai kyseisen henkilön tunnistaminen voidaan varmistaa;
- 14) *terveyttä koskevilla tiedoilla* luonnollisen henkilön fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen liittyviä henkilötietoja, jotka ilmaisevat hänen terveydentilansa;
- 15) *kolmannella maalla* muuta valtiota kuin Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiota, Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota tai Sveitsiä;
- 16) *kansainvälisellä järjestöllä* sellaista järjestöä ja sen alaisia elimiä, joihin sovelletaan kansainvälistä julkisoikeutta, sekä muuta elintä, joka on perustettu kahden tai useamman valtion välisellä sopimuksella tai tällaisen sopimuksen perusteella.

Mitä tässä laissa säädetään toimivaltaisesta viranomaisesta, sovelletaan myös 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua tehtävää hoitavaan yksityiseen.

Mitä tässä laissa säädetään EU:n jäsenvaltiosta, sovelletaan myös Euroopan talousalueeseen kuuluviin valtioihin ja Sveitsiin.

2 luku

Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet

4 §

Lainmukaisuusvaatimus

Henkilötietoja saa käsitellä vain, jos se on tarpeen laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn, 1 §:n 1 tai 2 momentin alaan kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

Henkilötietoja on käsiteltävä asianmukaisesti ja huolellisesti.

5 §

Käyttötarkoitussidonnaisuus

Rekisterinpitäjä saa kerätä henkilötietoja vain tiettyjä nimenomaisia ja oikeutettuja tarkoituksia varten, eikä se saa käsitellä niitä kyseisten tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla.

Edellä 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten kerättyjä henkilötietoja saa käsitellä muuhun kuin kyseisessä momentissa säädettyyn tarkoitukseen vain, jos käsittelystä säädetään laissa.

Henkilötietoja saa käsitellä 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen myös yleisen edun mukaista arkistointia taikka tieteellistä, tilastollista tai historiallista tarkoitusta varten edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia koskevat asianmukaiset suojatoimenpiteet on toteutettu.

6 §

Tarpeellisuusvaatimus

Käsiteltävien henkilötietojen on oltava käsittelyn tarkoituksen kannalta asianmukaisia ja tarpeellisia, eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tarpeettomat henkilötiedot on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.

Henkilötiedot saa säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, vain niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta.

Henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei henkilötietojen säilytysajoista muualla toisin säädetä.

7 §

Virheettömyysvaatimus

Käsiteltävien henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja käsittelyn tarkoitus huomioon ottaen päivitettyjä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että kaikki kohtuulliset toimenpiteet on toteutettu sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset tiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä.

8 §

Eräiden henkilötietojen erottaminen toisistaan

Rekisterinpitäjän on erotettava tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat käsiteltävän asian kannalta eri asemassa olevia rekisteröityjä.

Tosiseikkoihin perustuvien henkilötietojen erottamiseksi henkilökohtaisiin arvioihin perustuvista henkilötiedoista on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet.

9 §

Siirrettävien tai saataville asetettavien henkilötietojen laadun varmentaminen

Toimivaltaisen viranomaisen on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja siirretä eikä aseteta saataville.

Kaikkiin henkilötietojen siirtoihin on mahdollisuuksien mukaan lisättävä sellaiset tiedot, joiden avulla vastaanottava toimivaltainen viranomainen voi arvioida henkilötietojen paikkansapitävyyttä, täydellisyyttä, luotettavuutta ja ajantasaisuutta.

Jos ilmenee, että on siirretty virheellisiä henkilötietoja tai että henkilötietoja on siirretty lainvastaisesti, on asiasta viipymättä ilmoitettava vastaanottajalle. Vastaanottajan on asiasta tiedon saatuaan oikaistava tai poistettava henkilötiedot tai rajoitettava niiden käsittelyä.

10 §

Ilmoittamisvelvollisuus käsittelyn erityisistä edellytyksistä

Jos henkilötietojen käsittelyyn liittyy laissa säädettyjä erityisiä edellytyksiä, toimivaltaisen viranomaisen on henkilötietojen luovutuksen tai siirron yhteydessä ilmoitettava henkilötietojen vastaanottajalle kyseisistä edellytyksistä sekä velvollisuudesta noudattaa niitä.

Kun toimivaltainen viranomainen siirtää henkilötietoja EU:ssa sijaitsevalle vastaanottajalle, se ei saa asettaa henkilötietojen käsittelylle tiukempia edellytyksiä kuin mitä sovelletaan kansallisesti samankaltaisiin tiedonsiirtoihin.

11 §

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ovat henkilötiedot, joista ilmenee etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus taikka ammattiliiton jäsenyys, sekä geneettiset tiedot, luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitetut biometriset tiedot sekä terveyttä taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevat tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely on sallittu vain, jos se on välttämätöntä, rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen edellyttämät suojatoimet on toteutettu ja jos:

- 1) käsittelystä säädetään laissa;
- 2) kyse on rikosasian käsittelystä syyttäjäntoimessa tai tuomioistuimessa;
- 3) rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeän edun suojaaminen edellyttää sitä; tai
- 4) käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi.

Sellainen profilointi, joka johtaa erityisiin henkilötietoryhmiin perustuvaan luonnollisten henkilöiden syrjintään, on kielletty.

12 §

Henkilötunnuksen käsittely

Henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää: